

UZASADNIENIE

Art. 49 ust. 2 i 4 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz. U. z 2022 r. poz. 1009, z późn. zm.) stanowi podstawę wydania rozporządzenia Ministra Rodziny i Polityki Społecznej z dnia 20 grudnia 2020 r. w sprawie określenia wzorów zgłoszeń do ubezpieczeń społecznych i ubezpieczenia zdrowotnego, imiennych raportów miesięcznych i imiennych raportów miesięcznych korygujących, zgłoszeń płatnika składek, deklaracji rozliczeniowych i deklaracji rozliczeniowych korygujących, zgłoszeń danych o pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze, raportów informacyjnych, oświadczeń o zamiarze przekazania raportów informacyjnych, informacji o zawartych umowach o dzieło oraz innych dokumentów (Dz. U. z 2022 r. poz. 1349, z późn. zm.).

Potrzeba nowelizacji przedmiotowego rozporządzenia wynika ze zmian wprowadzonych do ustawy z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (Dz. U. z 2022 r. poz. 2561, z późn. zm.), które wprowadziła ustawa z dnia 16 listopada 2022 r. o zmianie ustawy o zawodach lekarza i lekarza dentysty oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. poz. 2770), w zakresie braku obowiązku opłacania składki na ubezpieczenie zdrowotne od wybranych grup ubezpieczonych oraz regulacji wprowadzonych ustawą z dnia 9 marca 2023 r. o zmianie ustawy – Kodeks pracy oraz niektórych innych ustaw, dotyczących wprowadzenia urlopu opiekuńczego oraz zmian dotyczących zwiększenia wymiaru urlopu rodzicielskiego oraz zasad jego udzielania.

Regulacje wprowadzone w ustawie z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych dotyczą zmian w zakresie opłacania z budżetu państwa składek na ubezpieczenie zdrowotne, porządkują nieistniejące tytuły i wprowadzając nowe tytuły do ubezpieczenia zdrowotnego. Z informacji przekazanych przez Ministra Zdrowia wynika, że obecnie obowiązujące kody są niewystarczające i nie pozwalają na właściwą identyfikację osób objętych ubezpieczeniem zdrowotnym.

Natomiast na mocy ustawy z dnia 9 marca 2023 r. o zmianie ustawy – Kodeks pracy oraz niektórych innych ustaw wprowadzony zostanie nowy rodzaj urlopu, tj. urlop opiekuńczy (art. 173¹–173² k.p.). Obowiązujące przepisy prawa pracy nie przewidują urlopu opiekuńczego. Zgodnie z uzasadnieniem do projektu ustawy regulacja dotycząca urlopu opiekuńczego nie została umieszczona w rozdziale II w dziale siódmym Kodeksu pracy, który dotyczy urlopów bezpłatnych, ze względu na to, że inny jest cel urlopu opiekuńczego i

ograniczony będzie jego wymiar oraz odrębne są zasady jego udzielania. Urlop ten będzie przysługiwał pracownikowi w celu zapewnienia osobistej opieki lub wsparcia osobie będącej członkiem rodziny lub zamieszkującej w tym samym gospodarstwie domowym, która wymaga opieki lub wsparcia z poważnych względów medycznych, w wymiarze 5 dni w ciągu roku kalendarzowego. Urlop ten będzie mógł być wykorzystany jednorazowo albo w częściach. Za czas urlopu opiekuńczego pracownik nie zachowa prawa do wynagrodzenia.

Na gruncie ustawy zasiłkowej urlop opiekuńczy będzie traktowany podobnie jak urlop bezpłatny. Zgodnie z dodanym do art. 12 ust. 2 ustawy zasiłkowej pkt 5, jeżeli niezdolność do pracy będzie przypadła w czasie urlopu opiekuńczego, to prawo do zasiłku chorobowego, świadczenia rehabilitacyjnego i zasiłku opiekuńczego nie będzie przysługiwało. Oznacza to, że przy ustalaniu prawa do ww. świadczenia płatnicy zasiłków, tj. płatnicy składek i Zakład Ubezpieczeń Społecznych będą zobowiązani do ustalenia czy niezdolność do pracy przypadła na czas urlopu opiekuńczego.

Wobec powyższego zasadne jest dodanie nowego kodu identyfikującego urlop opiekuńczy dla celów zasiłkowych. Jednocześnie, w związku z wprowadzanymi zmianami dotyczącymi zwiększenia wymiaru urlopu rodzicielskiego oraz zasad jego udzielania zasadne jest wprowadzenie kodów identyfikujących rodzaj świadczenia i przerwy.

Obecnie w przypadku zasiłku macierzyńskiego z ubezpieczenia chorobowego za okres ustalony jako okres urlopu rodzicielskiego stosowane są w dokumentach ubezpieczeniowych kody 319 i 320. Zmienione przepisy wprowadzają dłuższy wymiar urlopu rodzicielskiego dla pracowników – rodziców dziecka posiadającego zaświadczenie, o którym mowa w art. 4 ust. 3 ustawy z dnia 4 listopada 2016 r. o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem” oraz wyłączne prawo do urlopu rodzicielskiego w wymiarze do 9 tygodni dla jego z rodziców. Za okres wydłużonych urlopów przysługiwać będzie prawo do zasiłku macierzyńskiego wypłacanego z ubezpieczenia chorobowego czyli ze środków Funduszu Ubezpieczeń Społecznych. Wprowadzenie nowych kodów umożliwi Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych zwiększenie kontroli nad prawidłowością wydatkowania środków z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych. W razie konieczności weryfikacji poprawności ustalonego prawa do zasiłków lub w razie przejęcia wypłaty zasiłków od płatników składek Zakład Ubezpieczeń Społecznych będzie posiadał informacje o okresie wypłaconych zasiłków macierzyńskich. Przyczyni się to do ograniczenia postępowań wyjaśniających

z ubezpieczonymi i płatnikami składek, ograniczona zostanie liczba dokumentów niezbędnych do wypłaty zasiłków, ponieważ Zakład we własnym zakresie będzie mógł zidentyfikować tytuł wypłaty zasiłku macierzyńskiego.

Celem zmian wprowadzanych w nowelizowanym rozporządzeniu jest umożliwienie płatnikom składek prawidłowego wypełniania dokumentów ubezpieczeniowych oraz rozliczania składek. Dlatego też wprowadzane są zmiany w załączniku nr 25 do przedmiotowego rozporządzenia w części I „Kod tytułu ubezpieczenia” i w części XI „Kod świadczenia/przerwy”.

W załączniku nr 25 do nowelizowanego rozporządzenia:

1) w części I. „Kod tytułu ubezpieczenia” w dziale 1. „Podmiot podstawowy wraz z rozszerzeniem”:

a) dodano nowe kody

- „09 42 – osoba niepobierająca zasiłku przedemerytalnego lub świadczenia przedemerytalnego z przyczyn określonych w art. 27 ust. 1 pkt 3-6 i ust. 2 ustawy z dnia 14 grudnia 1994 r. o zatrudnieniu i przeciwdziałaniu bezrobociu niepodlegająca obowiązkowi ubezpieczenia zdrowotnego z innego tytułu, której nie dotyczy obowiązek opłacania składki na ubezpieczenie zdrowotne”,
- „18 23 – student lub doktorant, który odbywa kształcenie w Rzeczypospolitej Polskiej, absolwent, który odbywa w Rzeczypospolitej Polskiej obowiązkowy staż, oraz odbywający kursy języka polskiego lub kursy przygotowawcze do podjęcia nauki w języku polskim, nieposiadający obywatelstwa państwa członkowskiego Unii Europejskiej lub państwa członkowskiego Europejskiego Porozumienia o Wolnym Handlu lub Zjednoczonego Królestwa Wielkiej Brytanii i Irlandii Północnej, i niebędący osobami legalnie zamieszkującymi na terytorium innego niż Rzeczpospolita Polska państwa członkowskiego Unii Europejskiej lub państwa członkowskiego Europejskiego Porozumienia o Wolnym Handlu lub Zjednoczonego Królestwa Wielkiej Brytanii i Irlandii Północnej, jeżeli zostali uznani za osoby pochodzenia polskiego w rozumieniu przepisów o repatriacji lub posiadają ważną Kartę Polaka”,

b) wprowadzono zmiany w opisie kodów:

- „11 10 – żołnierz niezawodowy w służbie czynnej oraz żołnierz odbywający zawodową służbę wojskową w trakcie kształcenia”,

- „18 11 – student lub doktorant, którego nie dotyczy obowiązek opłacania składki na ubezpieczenie zdrowotne, z wyłączeniem osób, o których mowa w art. 3 ust. 1 pkt 3a ustawy o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych”,
- „18 12 – doktorant, podlegający z tego tytułu ubezpieczeniom społecznym oraz ubezpieczeniu zdrowotnemu, którego nie dotyczy obowiązek opłacania składki na ubezpieczenie zdrowotne”,
- „21 10 – dziecko, uczeń, absolwent odbywający w Rzeczypospolitej Polskiej obowiązkowy staż oraz osoba odbywająca kurs języka polskiego lub kurs przygotowawczy do podjęcia nauki w języku polskim, niepodlegający obowiązkowi ubezpieczenia zdrowotnego z innego tytułu, z wyłączeniem osób, o których mowa w art. 3 ust. 1 pkt 3a ustawy o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych”,
- „22 10 – kombatant lub osoba represjonowana albo działacz opozycji antykomunistycznej lub osoba represjonowana z powodów politycznych, którego nie dotyczy obowiązek opłacania składki na ubezpieczenie zdrowotne”,
- „25 10 – emeryt lub rencista zamieszkały w Rzeczypospolitej Polskiej, którego nie dotyczy obowiązek opłacania składki na ubezpieczenie zdrowotne na podstawie art. 67 ust. 1 pkt 2 ustawy o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych”,
- „25 11 – emeryt lub rencista zamieszkały w innym niż Rzeczpospolita Polska państwie członkowskim Unii Europejskiej, państwie członkowskim Europejskiego Porozumienia o Wolnym Handlu (EFTA) lub w Zjednoczonym Królestwie Wielkiej Brytanii i Irlandii Północnej, którego nie dotyczy obowiązek opłacania składki na ubezpieczenie zdrowotne na podstawie art. 67 ust. 1 pkt 2 ustawy o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych”,

2) w części XI „Kod świadczenia/przerwy”:

- a) w dziale 1 „Przerwa w opłacaniu składek” dodano nowy kod „131 – urlop opiekuńczy w rozumieniu art. 173¹ k.p.”,
- b) w dziale 3 „Rodzaj świadczenia i przerwy” dodano nowe kody:
 - „337 – zasiłek macierzyński z ubezpieczenia chorobowego za okres ustalony jako okres urlopu rodzicielskiego w celu sprawowania opieki nad dzieckiem posiadającym

zaświadczenie, o którym mowa w art. 4 ust. 3 ustawy z dnia 4 listopada 2016 r. o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem””,

- „338 – zasiłek macierzyński z ubezpieczenia chorobowego za okres ustalony jako okres urlopu rodzicielskiego, przysługującego w wymiarze do 9 tygodni na podstawie art. 182^{1a} § 4 albo art. 183 § 5 k.p.”,

- „339 – wyrównanie zasiłku macierzyńskiego z ubezpieczenia chorobowego za okres ustalony jako okres urlopu rodzicielskiego w celu sprawowania opieki nad dzieckiem posiadającym zaświadczenie o którym mowa w art. 4 ust. 3 ustawy z dnia 4 listopada 2016 r. o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem””,

- „340 – wyrównanie zasiłku macierzyńskiego z ubezpieczenia chorobowego za okres ustalony jako okres urlopu rodzicielskiego przysługującego w wymiarze do 9 tygodni na podstawie art. 182^{1a} § 4 albo art. 183 § 5 k.p.”.

Przedmiotowe rozporządzenie umożliwi płatnikom składek prawidłowe wypełnianie dokumentów ubezpieczeniowych, a tym samym prawidłowe rozliczanie składek. Stąd też w tym zakresie proponowane rozwiązania wpływają pozytywnie na funkcjonowanie mikro-, małych i średnich przedsiębiorców w zakresie wykonywania obowiązków związanych z systemem ubezpieczeń społecznych.

W projekcie rozporządzenia zamieszczono przepis przejściowy informujący, że w przypadku przekazywania dokumentów dotyczących okresów przed dniem wejścia w życie rozporządzenia stosuje się kody tytułu ubezpieczenia i kody świadczenia/przerwy obowiązujące w okresach, za które dokumenty te zostały przekazane.

Proponuje się, by przepisy rozporządzenia weszły w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia.

W ocenie projektodawcy przedmiot projektowanej regulacji nie jest sprzeczny z prawem Unii Europejskiej i nie podlega procedurze notyfikacji usługowej ani notyfikacji zgodnie z przepisami w sprawie sposobu funkcjonowania krajowego systemu notyfikacji norm i aktów prawnych (nie zawiera przepisów technicznych w rozumieniu rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 23 grudnia 2002 r. w sprawie sposobu funkcjonowania krajowego systemu notyfikacji norm i aktów prawnych – Dz. U. poz. 2039, z późn. zm.).

W ocenie projektodawcy projekt nie podlega opinii właściwych instytucji i organów Unii Europejskiej, w tym Europejskiego Banku Centralnego w celu uzyskania opinii, dokonania powiadomienia, konsultacji albo uzgodnienia.

Zgodnie z art. 5 ustawy z dnia 7 lipca 2005 r. o działalności lobbingowej w procesie stanowienia prawa (Dz. U. z 2017 r. poz. 248) oraz § 52 uchwały nr 190 Rady Ministrów z dnia 29 października 2013 r. – Regulamin pracy Rady Ministrów (M. P. z 2022 r. poz. 348) projekt zostanie zamieszczony w Biuletynie Informacji Publicznej Ministerstwa Rodziny i Polityki Społecznej oraz na stronie podmiotowej Rządowego Centrum Legislacji, w serwisie Rządowy Proces Legislacyjny w dniu skierowania do uzgodnień, opiniowania i konsultacji publicznych.

Projektowane przepisy nie stwarzają zagrożeń korupcyjnych.